

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL
Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yn yr Ystafell Bwyllgor ac yn
rhithwir ar Zoom ar 18 Mawrth 2026

YN BRESENNOL:

Y Cyngorydd Jeff Evans (Cadeirydd)
Y Cyngorydd Sonia Williams (Is-gadeirydd)

Y Cyngorwyr Geraint Bebb, Celfyn Furlong, John Ifan Jones, R.
Llewelyn Jones, Jackie Lewis, Llio A. Owen, Keith Roberts, Dafydd
Rhys Thomas, Arfon Wyn

Aelod Cyfetholedig: Mr John Tierney (Yr Eglwys Gatholig Rufeinig)

Aelodau Portffolio

Y Cyngorwyr Gary Pritchard (Arweinydd ac Aelod Portffolio
Datblygu Economaidd), Carwyn Jones (Aelod Portffolio Tai a
Diogelwch Cymunedol), Alun Roberts (Aelod Portffolio Hamdden,
Twristiaeth, Morwrol ac Eiddo), Dafydd Roberts (Aelod Portffolio
Addysg a'r Gymraeg), Ieuan Williams (Aelod Portffolio Prifffyrdd,
Gwastraff a Newid Hinsawdd)

WRTH LAW:

Prif Weithredwr,
Dirprwy Brif Weithredwr,
Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol
Pennaeth Gwasanaethau Tai (ar gyfer eitem 6)
Pennaeth Gwasanaeth Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo (ar gyfer eitem
5)
Pennaeth AD, Cyfathrebu a Phrofiad y Cwsmer (EHW) (ar gyfer
eitemau 4 a 5)
Pennaeth Democratiaeth (DS)
Rheolwr Perfformiad a Phrosiectau Strategol (GP) (ar gyfer eitem 5)
Rheolwr Polisi a'r Gymraeg (FFO) (ar gyfer eitem 4)
Rheolwr Craffu a Gwasanaethau Pwyllgorau (AH)
Swyddog Pwyllgorau (ATH)
Swyddog Cefnogi Gwasanaethau Democrataidd (Gweddarlledu)
(CH)

YMDDIHEURIADAU:

Y Cyngorwyr Alwen Watkin, Neville Evans (Aelod Portffolio
Gwasanaethau Oedolion), Dyfed Wyn Jones (Aelod Portffolio Plant,
Pobl Ifanc a Theuluoedd), Robin Williams (Dirprwy Arweinydd ac
Aelod Portffolio Cyllid, Busnes Corfforaethol a Phrofiad y Cwsmer),
Kathryn Seeney (Aelod Cyfetholedig - Rhiant Lywodraethwr Sector
Ysgolion Cynradd), Christina Williams (Aelod Cyfetholedig - Rhiant
Lywodraethwr Sector Ysgolion Uwchradd ac ADY), Lynn Ball
(Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro)

**HEFYD YN
BRESENNOL:**

Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151,
Pennaeth Digidol, Perfformiad a Moderneiddio

Croesawodd y Cadeirydd bawb i'r cyfarfod ac estynnodd groeso arbennig i'r Cynghorydd Celfyn Furlong, oedd wedi cael ei ethol i'r Cyngor yn ddiweddar, ac sy'n aelod newydd o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.

1. YMDDIHEURIADAU

Cyflwynwyd yr ymddiheuriadau a'u nodi.

2. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

3. COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 18 Chwefror 2026 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

4. ADRODDIAD BLYNYDDOL AR GYDRADDOLDEB 2025

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, yn ymgorffori'r Adroddiad Blynnyddol ar Gydraddoldeb 2025, i'r Pwyllgor ei ystyried a'i adolygu.

Cyflwynodd y Cynghorydd Alun Roberts, Aelod Portffolio Hamdden, Twristiaeth, Morwrol ac Eiddo adroddiad yn rhinwedd ei swydd fel pencampwr cydraddoldeb ac amrywiaeth, a nododd fod yr adroddiad yn amlinellu sut y cyflawnodd y Cyngor ei ddyletswyddau statudol o dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011, yn ystod 2024/25. Mae'r adroddiad yn cynnwys trosolwg o gynnydd tuag at gyflawni'r Cynllun Strategol Cydraddoldeb 2024-2028, mae'n amlygu'r prif gyflawniadau ac mae'n cyflwyno data cydraddoldeb mewn perthynas â'r gweithlu ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2024 a 31 Mawrth 2025. Mae'n manylu hefyd ar y camau a gymerwyd i ddileu gwahaniaethu, hyrwyddo cydraddoldeb a meithrin cysylltiadau da.

Wrth edrych ymlaen, mae'r Cyngor yn bwriadu adeiladu ar y cynnydd yn 2024/25 trwy ganolbwyntio ar bum blaenoriaeth - cryfhau'r defnydd o ddata cydraddoldeb, canolbwyntio mwy ar ganlyniadau mesuradwy, datblygu cydweithio ymhellach â chydweithwyr cydlyniant cymunedol rhanbarthol, cwblhau trefniadau monitro ac adrodd a pharatoi ar gyfer y ddyletswydd statudol newydd i asesu effaith iechyd a ddaw i rym ym mis Ebrill 2027. Mae'r adroddiad yn dangos fod y Cyngor, at ei gilydd, yn parhau i wneud cynnydd cadarnhaol o ran hyrwyddo cydraddoldeb, gwella cynhwysiant a gwreiddio arferion teg o fewn ei wasanaethau. Mae'n ailddatgan ymrwymiad y Cyngor i ddarparu gwasanaeth teg, hygyrch a chynhwysol a meithrin diwylliant cadarnhaol o gydraddoldeb, o fewn y sefydliad ac yn ei ymwneud â'r cyhoedd.

Wrth adolygu'r adroddiad, trafododd y Pwyllgor y materion canlynol –

- Pam fod y Cyngor yn cyflogi mwy o ferched na dynion.

Hysbyswyd y pwyllgor fod merched, am resymau cymdeithasol a hirsefydlog, yn parhau i gyflawni rolau gofalu di-dâl ar raddfa llawer uwch na dynion, ac mae hynny yn ei dro yn golygu fod swyddi rhan amser, hyblyg neu sefydlog - y mathau o swyddi sy'n nodweddiadol mewn llywodraeth leol - yn fwy deniadol. Mae hyn yn golygu fod y Cyngor yn naturiol yn denu cyfran uwch o geisiadau gan ferched. Mae gweithlu'r Cyngor felly'n adlewyrchu tueddiadau ehangach o fewn y sector yng Nghymru. Er bod swyddogion yn cydnabod bod y patrwm hwn yn ganlyniad i ffactorau cymdeithasol hirsefydlog, bu iddynt nodi bod y Cyngor yn cydnabod pa mor bwysig yw ymdrechion parhaus i fynd i'r afael â'r anghydbwysedd.

- Gofynnodd aelodau a yw mynd i'r afael â'r duedd hon yn rhan o'r gwaith y mae'r Cyngor yn ei wneud ar y cyd â phartneriaid.

Hysbyswyd aelodau fod y berthynas â Choleg Llandrillo Menai yn arbennig o bwysig o ran hyrwyddo'r cyfleoedd cyflogaeth sydd ar gael o fewn y Cyngor, yn ogystal â'r strwythurau sydd ar waith i gefnogi pobl ifanc i ymuno â'r sefydliad a datblygu eu gyrfa. Rhannwyd esiamplau â'r pwyllgor o waith partneriaeth ehangach y Cyngor i hyrwyddo cydraddoldeb a chynhwysiant, gan gynnwys cydweithio â'r tîm cydlyniant cymunedol rhanbarthol. Mae'r bartneriaeth wedi caniatáu i'r Cyngor adnabod grwpiau a sefydliadu newydd i ymgysylltu â nhw, gan fanteisio ar wybodaeth a dealltwriaeth y tîm o gymunedau lleol. Roedd hyn yn gryfder nodedig yn ystod y cyfnod y cyfeiria'r adroddiad ato ac mae'n faes y bwriadau'r Cyngor barhau ei ddatblygu. Gan weithio ochr yn ochr â'r tîm cydlyniant cymunedol, cynhaliodd y Cyngor nifer o ddigwyddiadau i staff gyda phartneriaid trydydd sector ac elusennau. Gan fod y tîm yn dîm rhanbarthol ac yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru, roedd yn bosib i'r Cyngor fanteisio ar gyfleoedd hyfforddi ychwanegol a chyflwyno partneriaid newydd, gan gynnwys grwpiau sy'n cynrychioli diddordebau merched.

- Nododd aelodau y bwlch cyflog rhwng dynion a merched a gyflogir gan y Cyngor (sydd yn 8.6% ac yn is na'r ffigwr cyfartalog ar gyfer y DU) a gofynnodd am eglurhad ynglŷn â beth sy'n achosi'r bwlch a'r camau a gymerir i fynd i'r afael ag o.

Sicrhawyd y Pwyllgor fod y Cyngor yn talu'r un cyfraddau cyflog am yr un math o waith beth bynnag yw rhyw y gweithiwr. Esboniodd yr Aelod Portffolio fod y Cyngor wedi cymryd camau i wneud y broses recriwtio yn fwy hygyrch, gan gynnwys darparu llwybrau ymgeisio digidol ac ymgysylltu mwy ag ymgeiswyr posib cyn hysbysebu swyddi. Mae'r Cyngor hefyd yn cefnogi cyfleoedd i staff ddatblygu eu gyrfa trwy hwyluso llwybrau dyrchafu, annog ceisiadau am ddyrchafiad a darparu rhaglenni datblygu, mentora ac arweinyddiaeth. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae hyn wedi cynnwys penodi dynes yn Brif Weithredwr.

- Gofynnodd y pwyllgor i ba raddau mae'r Cyngor yn cyflogi pobl ag anableddau ac a oes mwy y gellir ei wneud i annog ceisiadau a hyrwyddo cynhwysiant.

Hysbyswyd y pwyllgor fod cynhwysiant a chydraddoldeb, boed yn gysylltiedig â'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau neu anabledd, yn ddibynnol ar greu'r amgylchedd gwaith cywir ar gyfer pob gweithiwr. Mae'r Cyngor yn gyflogwr croesawus sydd wedi ennill achrediad Lefel 2 fel Cyflogwr sy'n Hyderus o ran Anabledd. Mae'n ystyried y camau angenrheidiol er mwyn symud ymlaen i Lefel 3, sy'n ymwneud â hyrwyddo ac arwain ar gynhwysiant anabledd o fewn ardal ehangach. Er bod achrediad yn bwysig ac y byddai'n ddymunol cyflawni Lefel 3, mae'r un mor bwysig fod y Cyngor yn gallu dangos fod ei weithlu'n adlewyrchu'r cymunedau a wasanaethir ganddo a'i fod yn hygyrch i bob rhan o'r gymdeithas.

Awgrymodd un o'r aelodau y dylai pob hysbyseb swydd ddatgan fod ceisiadau gan bobl ag anableddau'n cael eu croesawu. Hysbyswyd y pwyllgor y byddai'r Cyngor yn parhau i feithrin diwylliant sy'n annog pobl ag anableddau i ymgeisio am swyddi ac y byddai'n archwilio pob cyfle i ddenu a chefnogi gweithwyr ag anableddau o fewn y gweithlu.

Pwysleisiodd y Prif Weithredwr fod y Cyngor yn cyflogi pobl ag anableddau a'i fod wedi addasu adeiladau a phrosesau er mwyn caniatáu iddynt gyflawni eu rolau'n effeithiol a chyfrannu'n llawn yn y gweithle. Mae nifer o weithwyr ag anableddau'n cael eu cefnogi trwy berthynas gref â'u rheolwyr a chefnogaeth ehangach y Cyngor fel cyflogwr. Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn adolygu ei gytundeb cydweithio â Choleg Llandrillo Menai, ac mae hwn yn faes lle mae'n gobeithio cryfhau cydweithio er mwyn creu llwybr mwy clir i waith i bobl ifanc yn gyffredinol, ac i bobl ifanc ag anableddau'n arbennig, a'u helpu i gael mynediad at gyfleoedd o fewn y Cyngor.

- Gofynnodd aelodau a yw'n bosib rhannu swydd, ac os yw'r opsiwn hwnnw ar gael, awgrymwyd y dylid datgan hynny'n glir mewn hysbysebion swyddi.

Sicrhawyd y pwyllgor fod y Cyngor yn croesawu ceisiadau i weithio'n hyblyg, gan gynnwys trefniadau rhannu swydd. Bydd rheolwyr yn ystyried y ffordd orau o drefnu gwaith o fewn eu timau ac mae rhannu swydd yn un o'r dulliau sydd ar gael i helpu i greu amgylchedd gwaith sy'n cefnogi bywydau pobl tu allan i'r gweithle. Pwysleisiwyd fod y Cyngor yn ceisio defnyddio pob dull addas i alluogi pobl i ddatblygu gyrfa o fewn y sefydliad, yn ogystal â chynnal cydbwysedd iach rhwng gwaith a bywyd tu allan i'r gwaith.

- Roedd aelodau'n dymuno gwybod beth arall fyddai'n bosib ei wneud i helpu staff deimlo'n gyfforddus a hyderus i rannu data cydraddoldeb.

Sicrhawyd y pwyllgor fod ymgyrch fwriadol, aml-haenog yn mynd rhagddo i annog staff i wneud hynny. Mae hyn yn cynnwys arddangos gwybodaeth mewn lleoedd amlwg, defnyddio posteri a negeseuon e-bost ac atgyfnerthu'r neges trwy strwythurau llywodraethu'r cyngor e.e. y Porth Polisi, Adnoddau Dynol a sgysiau datblygiad proffesiynol blynyddol gyda rheolwyr. Pwysleisiwyd pa mor bwysig yw rhannu negeseuon eglur a chyson. Nodwyd fod y sianel cyfathrebu mewnol yn cael ei ddefnyddio i esbonio pam fod casglu data cydraddoldeb yn bwysig - er mwyn gwella polisiâu, monitro tegwch mewn prosesau a sicrhau fod gweithlu'r cyngor yn adlewyrchu'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu. Mae'r Cyngor hefyd yn cynnal trafodaethau rheolaidd â phartneriaid rhanbarthol ac yn rhannu syniadau ar sut i fynd i'r afael â'r her hon. Mae adeiladu ymddiriedaeth yn hanfodol, yn arbennig mewn perthynas â pham fod y Cyngor yn casglu'r wybodaeth hon, sut mae'n cael ei defnyddio, sut mae'n cael ei chadw'n ddiogel a phwy sydd â mynediad at y data.

Mewn ymateb i gwestiynau pellach, cadarnhaodd y Pennaeth Democratiaeth fod disgwyl i'r Polisi Cydraddoldeb gael ei rannu â staff trwy'r Porth Polisi ddechrau mis Ebrill. Cadarnhaodd y Prif Weithredwr hefyd y byddai data ynglŷn â nifer y merched sy'n ymgeisio am swyddi ar y lefel uchaf o fewn y Cyngor yn cael ei adolygu a'i rannu gydag aelodau tu allan i'r pwyllgor.

Ar ôl adolygu'r Adroddiad Blynyddol ar Gydraddoldeb 2025 a derbyn sicrwydd ynglŷn â'r materion a godwyd, penderfynodd y pwyllgor nodi'r adroddiad a'i argymhell i'r Aelod Portffolio er mwyn ei gyhoeddi.

5. MONITRO PERFFORMIAD: CERDYN SGORIO CORFFORAETHOL CHWARTER 3 2025/26

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Digidol, Perfformiad a Moderneiddio, oedd yn ymgorffori'r Cerdyn Sgorio ar gyfer Chwarter 3 blwyddyn ariannol 2025/26, i'w ystyried gan y Pwyllgor. Mae adroddiad y cerdyn sgorio yn manylu ar berfformiad y dangosyddion allweddol mewn perthynas â chyflawni gweithredoedd dydd i ddydd y Cyngor i gefnogi amcanion ehangach Cynllun y Cyngor.

Cyflwynwyd adroddiad y cerdyn sgorio gan y Cynghorydd Carwyn Jones, Aelod Portffolio Tai a Diogelwch Cymunedol, a nododd fod y mwyafrif o ddangosyddion (86%) y gosodwyd targedau ar eu cyfer wedi perfformio'n dda yn ystod y chwarter, a bod eu statws yn Wyrdd neu Felyn. Mae adran 2.3 yn yr adroddiad yn manylu ar enghreifftiau nodedig o berfformiad da. Mae wyth dangosydd yn Goch neu Ambr yn erbyn eu targedau ar hyn o bryd - mae adran 2.2 yn yr adroddiad yn manylu arnynt, ynghyd â'r mesurau lliniaru cysylltiedig, ac maent yn ymwneud â Gofal Cymdeithasol a Llesiant (achosion sy'n cael eu hailgyfeirio yn y Gwasanaethau Plant), Gwasanaethau Tai (ail-osod eiddo gwag a gwireddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl), yr Economi (cyfanswm nifer y cwsmeriaid sydd â chontractau angori a chanran y busnesau risg uchel sy'n cael eu harchwilio'n rheolaidd a archwiliwyd i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â deddfwriaeth hylendid bwyd), Newid Hinsawdd (ailgylchu gwastraff yn benodol) ac Iechyd Cyngor Cyfan (ymateb yn brydlon i geisiadau Rhyddid Gwybodaeth). Cadarnhaodd fod y Tîm Arweinyddiaeth yn monitro'r holl feysydd hyn.

Wrth adolygu'r cerdyn sgorio corfforaethol ar gyfer y trydydd chwarter, cododd y pwyllgor y pwyntiau canlynol -

- Roedd y pwyllgor am gael gwybod beth arall fyddai'n bosib ei wneud i gynyddu canran yr ymweliadau â rhyngwyneb cyfrwng Cymraeg prif wefan y Cyngor.

Hysbyswyd aelodau fod Fforwm y Gymraeg wedi bod yn trafod ffyrdd o sicrhau fod ffurflenni, dogfennau ac ymgynghoriadau yn haws eu deall ac yn fwy hygyrch trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae Grŵp Llywio'r Gymraeg hefyd yn monitro'r dangosydd perfformiad hwn. Er y gwelwyd ychydig o welliant, bydd camau ychwanegol yn cael eu hystyried pan adolygir y Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn. Byddai'r Cyngor yn dymuno gweld cyfran uwch o ddefnyddwyr yn defnyddio'r rhyngwyneb cyfrwng Cymraeg, yn enwedig gan fod dwysedd y siaradwyr Cymraeg ar Ynys Môn ymysg yr uchaf yng Nghymru. Un o'r heriau yw annog preswylwyr i deimlo'n hyderus bod safon eu Cymraeg yn ddigon da i ddefnyddio fersiwn Gymraeg y wefan.

- Mewn perthynas â Newid Hinsawdd, nododd aelodau fod perfformiad DP 02 - canran y gwastraff domestig sy'n cael ei aildddefnyddio, ailgylchu neu gompostio yn ystod Ch3 wedi dirywio o gymharu â pherfformiad Ch3 yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Roedd aelodau'n cydnabod fod y tywydd sych yn gynharach yn y flwyddyn yn golygu fod llai o wastraff gwyrdd wedi'i gasglu a gofynnwyd oni ddylai'r targed ar gyfer Ch3 gael ei addasu i adlewyrchu hynny. Gofynnodd aelodau hefyd a oedd y Cyngor wedi cysylltu ag awdurdodau eraill sydd wedi llwyddo i gyflawni'r targed o ailgylchu 70% o wastraff a osodwyd gan Lywodraeth Cymru.

Hysbyswyd y pwyllgor fod y Cyngor yn trafod â chynghorau eraill trwy gyfrwng gwahanol fforymau a sefydliadau, gan gynnwys CLILC a'r Bwrdd Partneriaeth Lleol. Mae'r Cyngor wedi nodi fod y gyfradd ailgylchu gwastraff bwyd, sef 52kg fesul aelwyd, yn sylweddol is na chyfraddau cynghorau sy'n cyflawni'r targed o 70% ac sy'n ailgylchu oddeutu 126kg fesul aelwyd. Mae hyn yn parhau i fod yn her allweddol. Bydd y Cyngor yn dadansoddi adborth o'r ymgynghoriad cyhoeddus er mwyn nodi gwersi, yn enwedig mewn perthynas â chynyddu cyfraddau ailgylchu gwastraff bwyd. Mae'r tîm cyfathrebu'n parhau i hyrwyddo negeseuon ynglŷn ag ailgylchu ac mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn ymgyrch ailgylchu genedlaethol - *Bydd Wych, Ailgylcha*. Awgrymwyd efallai bod angen ymgysylltu mwy uniongyrchol, gan gynnwys codi ymwybyddiaeth ac addysgu preswylwyr. Efallai y dylid cyfleu'r neges bod rhaid cynyddu lefelau ailgylchu, yn cynnwys gwastraff bwyd, os yw preswylwyr yn dymuno osgoi symud i gasgliadau gwastraff bob pedair wythnos.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â gostyngiad mewn cyfraddau ailgylchu yn adeiladau'r Cyngor - a'i bod yn bwysig i'r Cyngor osod esiampl dda os yw'n disgwyl i breswylwyr wella eu lefelau ailgylchu - cadarnhawyd fod cynllun gweithredu wedi'i ddatblygu i wella perfformiad. Mae mesurau'n cynnwys gwella cyfathrebu, pencampwyr ailgylchu mewn adrannau, meincnodi gweithgareddau a monitro cynnydd yn rheolaidd.

- Gofynnodd aelodau a yw'r cyngor yn debygol o gyflawni'r targed o 51 diwrnod ar gyfer ailosod eiddo gwag o dan y dangosydd Tai, DP 03.

Hysbyswyd yr aelodau fod y duedd yn gwella ac, ar gyfer yr unedau a broseswyd ers mis Ebrill 2026, mae eiddo yn wag am 57.8 diwrnod ar gyfartaledd. Mae tua 270 uned yn cael eu rheoli bob blwyddyn, ac mae hynny'n llwyth gwaith sylweddol. Nodwyd hefyd fod oedi weithiau cyn y gellir mynd i mewn i eiddo, pan fydd y tenant wedi marw er enghraifft. Mae capasiti'r gwasanaeth wedi cynyddu, ac mae'r Aelod Portffolio Tai yn parhau i gyfarfod yn rheolaidd â'r Tîm Eiddo gwag er mwyn monitro cynnydd.

Wrth ymateb i bryderon bod Plas Alltran yn parhau i fod yn wag a'i fod yn dangos arwyddion o ddirywio chwe mis ar ôl ei ailddatblygu er mwyn darparu tai cymdeithasol ar gyfer pobl ifanc sy'n gadael gofal, cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Tai ddiweddariad byr ar y sefyllfa. Nododd fod y cyfnod atebolrwydd am ddiffygion yn parhau

i fod yn weithredol o dan y contract adnewyddu, ac mae trafodaethau'n mynd rhagddynt â'r contractwr er mwyn unioni'r materion sydd angen sylw. Gan ei fod yn adeilad rhestredig, mae angen caniatâd gan CADW cyn y gellir cwblhau gwaith ychwanegol. Dywedodd ei fod yn disgwyl i'r gwaith ailgychwyn yn ystod yr wythnosau nesaf.

- Mewn perthynas â'r dangosydd Economi, DP 07 - canran y busnesau risg uchel sy'n cael eu harchwilio'n rheolaidd a archwiliwyd er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â deddfwriaeth hylendid bwyd, nododd aelodau fod cyllideb 2026/27 yn cynnwys dyraniad ychwanegol ar gyfer cynnal archwiliadau diogelwch bwyd. Gofynnodd aelodau sut fyddai'r arian hwn yn cael ei ddefnyddio.

Hysbyswyd yr aelodau y byddai'r buddsoddiad yn cryfhau capasiti a gwynnwch, gan alluogi'r gwasanaeth roi sylw i gwblhau archwiliadau hwyr, yn ogystal â chynnal y lefelau archwilio cyfredol, er mwyn sicrhau nad oes rhestr aros newydd yn datblygu. Rhoddir blaenoriaeth i fusnesau risg uchel, yn enwedig busnesau sy'n trin cynhyrchion bwyd risg uchel. Mae rheoliadau trwyddedu newydd wedi'u cyflwyno ar gyfer triniaethau arbennig ac mae'r gwasanaeth wedi bod yn rheoli hynny hefyd, gan olygu y bu'n rhaid ailgyfeirio staff i wneud y gwaith hwnnw. Yn ystod y cyfnod, rhoddwyd 34 trwydded ymarferydd ac mae'r tîm wedi ymateb i ddau ddigwyddiad iechyd a diogelwch. Y nod yw clirio'r archwiliadau hwyr erbyn diwedd chwarter 4.

- Gofynnodd aelodau a fyddai cynyddu capasiti yn golygu fod perfformiad y dangosyddion Tai, DP 04 a 05, sy'n gysylltiedig â gwireddu grantiau cyfleusterau i'r anabl hyd at £10k a dros £10k, yn gwella.

Hysbyswyd aelodau na fyddai'r targedau'n cael eu cyflawni erbyn diwedd y flwyddyn ariannol gan fod y gyllideb ar gyfer y flwyddyn wedi'i dyrannu'n llawn, gan olygu bod oedi o ran cymeradwyo grantiau newydd.

- Mewn perthynas â'r dangosydd Llesiant, DP 08 - canran yr atgyfeiriadau plant sy'n cael eu hailgyfeirio o fewn 12 mis, oedd yn Goch ar gyfer y chwarter, esboniodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol fod achosion oedd wedi cael eu cau yn dilyn ymyrraeth yn gallu cael eu hail-gyfeirio am nifer o resymau. Mae'r gwasanaeth yn bwriadu cynnal archwiliad manwl o'r achosion hyn a gweithio'n uniongyrchol â'r teuluoedd dan sylw er mwyn deall pa agweddau o'r ymyrraeth wreiddiol fyddai'n bosib eu gwella. Mae'r sefyllfa'n cael ei fonitro ac mae'r data ar gyfer chwarter 4 hyd yma'n dangos nad yw'r duedd yn parhau.
- Mewn perthynas â chwestiynau am yr economi - yn enwedig unedau busnes a osodwyd a chynlluniau i helpu pobl i gael gwaith - hysbyswyd y cyngor fod diweddariad ar y Porthladd Rhydd wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio y diwrnod cynt. Bu'r Cyngor yn llwyddiannus iawn wrth osod unedau busnes, gan berfformio'n well na'r targed, ac mae o wedi sicrhau arian Bargaen Dwf BUEGC ar gyfer unedau busnes yng ngogledd yr ynys. Mae'r Cyngor yn gweithio gyda phartneriaid yn y trydydd sector, megis Môn CF, i gefnogi pobl i fynd yn ôl i weithio neu eu cynorthwyo i gychwyn busnesau newydd.

Croesawodd y pwyllgor berfformiad cyffredinol gwasanaethau'r Cyngor a mynegodd ei werthfawrogiad o waith y Gwasanaethau Tai yn arbennig, gan gydnabod eu hymdrechion parhaus i wella canlyniadau. Canmolodd aelodau'r Tîm Archwilio Bwyd hefyd, am eu cefnogaeth, cyngor ac ymatebolrwydd er gwaetha'r llwyth gwaith heriol.

Ar ôl adolygu'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol ar gyfer Chwarter 3 2025/26, ac ystyried yr ymatebion i'r materion a godwyd, penderfynodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol

-

- **Nodi adroddiad y Cerdyn Sgorio Corfforaethol ar gyfer Chwarter 3 2025/26, yn cynnwys y meysydd y mae'r Tîm Arweinyddiaeth yn eu harchwilio er mwyn eu rheoli a sicrhau gwelliannau pellach yn y dyfodol. Roedd y meysydd hyn yn**

ymwneud â Gofal Cymdeithasol a Llesiant (achosion plant sy'n cael eu hail-gyfeirio o fewn cyfnod o 12 mis); Tai (ail-osod eiddo gwag a gwireddu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl), yr Economi (nifer y contractau angori blynyddol ac archwilio busnesau risg uchel i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â deddfwriaeth hylendid bwyd), Newid Hinsawdd (ailgylchu gwastraff domestig) ac lechyd y Cyngor Cyfan (ymateb i geisiadau Rhyddid Gwybodaeth yn unol â'r amserlen).

- Argymell adroddiad y cerdyn sgorio a'r mesurau lliniaru sydd wedi'u cynnwys ynddo i'r Pwyllgor Gwaith.

6. CYNLLUN BUSNES Y CYFRIF REFENIW TAI 2026-2056

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Tai, yn ymgorffori Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) 2026- 2056, i'r pwyllgor ei ystyried.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cyngorhorydd Carwyn Jones, Aelod Portffolio Tai a Diogelwch Cymunedol, a nododd fod Cynllun Busnes y CRT yn amlinellu strategaeth tymor hir y Cyngor ar gyfer cynnal, gwella ac ehangu ei stoc o dai cyngor, yn ogystal â sicrhau fod y cyfrif Refeniw Tai yn parhau i fod yn gynaliadwy yn ariannol. Mae angen y cynllun er mwyn sicrhau Lwfans Atgyweiriadau Mawr Llywodraeth Cymru sydd werth tua £2.7m yn 2026/27. Trwy'r CRT, mae'r Cyngor yn rheoli ac yn berchen 4,095 eiddo a 581 garej ledled yr Ynys. Yn ystod cyfnod y Cynllun Busnes, bydd twf o dros 25% yn y stoc dai, i dros 5,000 eiddo, er mwyn cwrdd â'r galw cynyddol am dai cymdeithasol, gyda dros 950 o bobl ar y rhestr aros ar hyn o bryd. Mae'r Cynllun Busnes yn cynnwys rhaglen gyfalaf gwerth £16m ar gyfer 2026/27 sydd yn cynnwys gwaith SATC, cynnal a chadw, addasiadau a mesurau effeithlonrwydd ynni, ynghyd â £15.5m ar gyfer datblygiadau newydd, gan gynnwys Tai Gofal Ychwanegol ym Mhorthaethwy.

Amlinellodd y Pennaeth Gwasanaethau Tai y pwysau sy'n gysylltiedig â chyflawni SATC 2023, datgarboneiddio tai presennol y Cyngor a chwrdd â'r galw lleol, yn ogystal â chadw rhenti ar lefel fforddiadwy. Er bod Cynllun Busnes y CRT yn parhau i fod yn hyfyw, nododd fod rheolaeth ofalus yn hanfodol o ystyried y bwriad i fenthycu £57m dros gyfnod y rhaglen gyfalaf 5 mlynedd hyd at 2030/31.

Wrth graffu ar Gynllun Busnes y CRT, cododd y pwyllgor y pwyntiau canlynol -

- Ceisiodd y pwyllgor sicrwydd na fyddai partneriaeth y Cyngor â chymdeithasau tai wrth ddatblygu tai cymdeithasol newydd yn arwain at or-ddatblygu a allai danseilio cymeriad a chydbwysedd cymunedau a phentrefi.

Hysbyswyd y Pwyllgor fod y Cyngor yn rheoli ei stoc dai ei hun a bod partneriaid yn y sector cymdeithasau tai yn gosod tai gan ddefnyddio rhestr dai y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi cynnal asesiad o'r angen am dai lleol ac mae'n darparu llinell sylfaen ar gyfer nodi'r mathau o dai sydd eu hangen, ac ymhle. Pan fydd cyfle i ddatblygu tai yn codi, bydd y Cyngor yn ystyried p'un a yw'n diwallu angen a nodwyd. Mae'n ystyried gwybodaeth leol hefyd, gan gynnwys data o'r rhestr dai sy'n dangos faint o unigolion sydd angen tŷ, y math o lety sydd ei angen arnynt a'r lleoliadau sydd orau ganddynt.

- Gofynnodd y pwyllgor a yw'r Gwasanaethau Tai yn parhau i wynebu her o ran cael mynediad at eiddo er mwyn gwneud gwaith cynnal a chadw angenrheidiol a/neu waith gwella er mwyn cyflawni targedau.

Hysbysodd y pwyllgor fod hawl gan denantiaid i ddewis ac mae'r Cyngor, fel landlord, yn parchu dymuniadau tenantiaid sy'n gwrthod gwelliannau oherwydd eu bod yn fodlon â'u cartrefi fel ag y maent. O dan yr amgylchiadau hynny, ni all y gwasanaeth ond wneud y gwelliannau y mae'n dymuno eu gwneud pan fydd yr eiddo'n dod yn wag ac yn cael ei

ailosod. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i'r Cyngor gynnal gwiriadau blynyddol mandadol, megis gwasanaethu boeleri. Os yw tenant yn gwrthod mynediad, gall y Cyngor ddefnyddio pwerau cyfreithiol i fynd i mewn i'r eiddo er mwyn cyflawni ei rwymedigaethau statudol.

- Holodd aelodau ynglŷn â fforddiadwyedd rhenti a'r cymorth sydd ar gael i denantiaid sy'n wynebu trafferthion ariannol.

Hysbyswyd yr aelodau fod Tîm Cynhwysiant Ariannol y Gwasanaethau Tai yn helpu tenantiaid sy'n wynebu caledi ariannol a'u bod yn gallu eu cyfeirio i dderbyn cymorth ychwanegol. Mae Canolfan J. E. O'Toole hefyd yn cynnig cyngor arbenigol ac mae ar gael i holl drigolion Ynys Môn. Mae trefniadau tebyg ar waith o fewn y cymdeithasau tai. Mae'r Cyngor yn defnyddio methodoleg Rhent Byw Sefydliad Joseph Rowntree i asesu pa mor fforddiadwy yw rhenti ar gyfer ei denantiaid ac mae hyn yn cadarnhau fod rhenti presennol yn fforddiadwy. Mae tua 74% o renti'n cael eu casglu drwy'r system fudd-daliadau, naill ai'n llawn neu'n rhannol. Mae incwm rhent yn hanfodol i'r CRT gan ei fod yn darparu'r arian craidd sydd ei angen i gynnal, rheoli a buddsoddi yn stoc dai'r Cyngor.

- Holodd y pwyllgor am wella tai hŷn o fewn y stoc dai, yn enwedig trosi eiddo sy'n cael ei wresogi ag olew i fod yn gartrefi mwy ynni effeithlon.

Hysbyswyd aelodau fod arolwg o gyflwr y stoc dai wedi'i gwblhau dwy i dair blynedd yn ôl ac mae ei ganfyddiadau yn cael eu defnyddio'n awr fel sylfaen i adnabod gwaith cynnal a chadw a gwelliannau sydd eu hangen, gan gynnwys uwchraddio ceginau, ystafelloedd ymolchi a ffenestri, yn unol ag oes y cydrannau hynny. Mae'r Cyngor hefyd wedi datblygu llwybrau ynni a dargedwyd sy'n nodi beth sydd ei angen ar bob eiddo er mwyn cyflawni SAP 75 - sef y weithdrefn asesu safonol a ddefnyddir i fesur perfformiad ynni y cartref - a nodi faint o dai sy'n annhebygol o gyrraedd y lefel hon. Er bod y Cynllun Busnes yn adlewyrchu ymrwymiad y Cyngor i gynnal a gwella ei stoc dai, nid yw'n cynnwys costau llawn ar gyfer datgarboneiddio eto, gan fod ansicrwydd yn parhau mewn perthynas â'r costau hyn. Er hynny, mae'r Cyngor ar y blaen i nifer o landlordiaid eraill yn y maes hwn. Mae gan y Cyngor dros 4,000 o gartrefi ac mae 209 yn parhau i ddibynnu ar foeleri olew, gan olygu y bydd angen sylw penodol arnynt i'w trosi i systemau mwy ynni effeithlon.

- Holodd aelodau ynglŷn â boddhad tenantiaid a'r dulliau a ddefnyddir i ymgysylltu â thenantiaid.

Fe'u hysbyswyd fod rhaid i'r Cyngor gynnal arolwg STAR (arolwg boddhad tenantiaid) bob dwy flynedd er mwyn asesu barn tenantiaid am eu cartrefi a'r gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor fel landlord. Mae'r canlyniadau'n cael eu casglu ar lefel genedlaethol a'u meincnodi yn erbyn landlordiaid cymdeithasol eraill. Mae perfformiad y Cyngor yn gyson yn y chwarter uchaf. Ymatebodd dros 1,000 o denantiaid i'r arolwg diweddaraf, gyda 84% yn datgan eu bod yn fodlon â'r gwasanaeth cyffredinol, roedd 83% yn fodlon â'u cartrefi, roedd 81% yn teimlo bod eu rhent yn cynnig gwerth am arian ac roedd 88% yn fodlon â diogelwch eu cartrefi. Mae'r Cyngor hefyd yn ymgysylltu â thenantiaid trwy ei dîm cyfranogiad tenantiaid, fforwm tenantiaid, a defnyddir bws allgymorth er mwyn ymweld â chymunedau a chasglu adborth.

Ar ôl adolygu'r dogfennau a derbyn sicrwydd ynglŷn â'r materion a godwyd, penderfynodd y pwyllgor argymhell Cynllun Busnes y Cyfrif Busnes Tai ar gyfer 2026-2056 i'r Pwyllgor Gwaith er mwyn ei gymeradwyo.

7. BLAEN RAGLEN WAITH

Cyflwynwyd, i'w ystyried, adroddiad y Rheolwr Sgriwtini yn ymgorffori Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2026/27.

Mewn ymateb i gais penodol, a chyda chaniatâd y Cadeirydd gan nad oedd yr eitemau hynny ar y rhaglen, cyflwynodd y Prif Weithredwr ddiweddariad ar brosiect Porth Caergybi, sydd â'r nod o ehangu Porthladd Caergybi ac sydd yn rhan o Fargen Dwf Gogledd Cymru. Amlinellodd hefyd y sefyllfa mewn perthynas ag ailddatblygu hen safle Alwminiwm Môn a chyflwynodd wybodaeth am y gwaith sy'n mynd rhagddo i fynd i'r afael â materion yn ymwneud â darparu cyfleusterau parcio ar gyfer lorïau sy'n teithio i lwerddon drwy Borthladd Caergybi.

Penderfynwyd cytuno'r fersiwn gyfredol o'r Flaen Raglen Waith ar gyfer 2026/27.

**Cynghorydd Jeff Evans
Cadeirydd**

DRAFT